

СТАНОВИЩЕ

изготвено от проф. **ЙОАНА ДИМИТРОВА ЯНКУЛОВА**, дпсн
СУ „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, Специалност Психология

Относно: научни трудове на гл. ас. д-р **ЛИЛИЯ ВИТКОВА СТОИЛОВА**

Депозирани за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“, обявен от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, гр. Пловдив в ДВ, бр. 5/ 16.01.2024 г.

Конкурсът е обявен в област на висше образование: 1. Педагогически науки. Професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието; 1.2. Педагогика; 1.3. Педагогика на обучението по Научна специалност: Психология и педагогика

I. Преглед на приложените документи

Настоящото становище е изготвено съобразно решението на Научно жури, определено със заповед РД-27-048/ 14.03.2024 г., на основание чл. 25 от ЗРАСРБ, както и на решението на Факултетния съвет на Факултет „Музикална педагогика“ в АМТИИ „Проф. А. Диамандиев“ (Протокол № 18/ 28.02.2024 г.).

Обявеният конкурс има нужната аудиторна натовареност (538 ч., приравнени към упражнения). За участието си в него, гл. ас. д-р Л. Стоилова е предоставила за рецензиране следните материали: 1) Монография на тема: „*Мотивационни детерминанти при избора на учителската професия при младите хора*“ (хабилитационен труд); 2) Книга на тема: „*Всекидневни неприятности, стратегии за справяне и удовлетвореност от живота през периода на стареенето*“ (публикувана на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“); 3) *Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация* (накратко в настоящия текст - Показател А) – 5 броя. 4) *Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове* (накратко Показател Б) – 24 броя.

От приложената биографична справка става ясно, че гл. ас. д-р Стоилова има две придобити специалности в бакалавърски програми в ПУ „П. Хилендарски“ („Психология“ и „Славянска филология“), а след това и магистърска степен по „Социална и юридическа психология“ в СУ „Св. Кл. Охридски“. От 2012 г. е включена в докторантско обучение в ПУ „П. Хилендарски“ и успоредно на това специализира в два чуждестранни университета (в Словения и в Русия). През 2014 г. става докторант към Факултета по психология в Санкт-Петербургския държавен университет (Русия), а през 2017 г. защитава дисертационен труд на тема: „*Всекидневни неприятности, стратегии за справяне и удовлетвореност от живота през периода на стареенето*“. В периода 2012-2016 г. кандидатката осъществява преподавателска дейност в ПУ „П. Хилендарски“ и води упражнения по „Психология на развитието“ в различни специалности (НУПЧЕ, Социална педагогика, Психология, Социални дейности). От 2016 г. до настоящия момент д-р Стоилова преподава в АМТИИ „Проф. А. Диамандиев“, където първоначално е хоноруван преподавател. След това е назначена на половин щат като асистент (2018 г.), а след спечелен конкурс и до днес, е главен асистент (2020 г.), преподаващ различни учебни дисциплини (Обща и възрастова психология, Психология на изкуството, Диференциална психология, Патопсихология, Психология на надареността) на бакалаври и магистри. Освен преподавателска, гл. ас. д-р Стоилова има разнообразна научноизследователска и публикационна дейност, участия в научни форуми, както и съответни награди за постижения. Всичко това показва, че са налице множество факти,

които свидетелстват за нейната безспорна образованост и за постоянните ѝ усилия непрекъснато да надгражда и усъвършенства своята професионална квалификация в областта на психологическата наука и образователната практика.

II. Кратко описание на научните трудове и научни приноси

Депозираният хабилитационен труд със заглавие „*Мотивационни детерминанти при избора на учителската професия при младите хора*“ (161 стр.) е актуален и навременен дотолкова, доколкото дълго време не са вземани под внимание ценностите, убежденията, мотивацията и кариерните предпочитания на младите хора, които избират учителската професия. В тази връзка теоретично е поставен и задълбочено е осветлен проблемът за факторите, които мотивират младите българи да изберат професионална реализация и кариерно развитие в сферата на образованието, упражнявайки учителската професия. Анализирани са актуалното състояние на особеностите в академичната и професионалната подготовка на бъдещите учители, като са изведени основните причини, поради които те избират учителската професия. Те са обвързани с особеностите на социално-психичния климат в училище, спецификата в администрирането и управлението на вътрешно-училищните процеси, възможностите за включване в програми за въвеждане, менторство и професионална подкрепа на младите учители, навлизане в професията, наличие на ефективни мерки за повишаване на качеството на работата, на професионалната удовлетвореност и на престижа на учителската професия. В монографичния труд е отделено място и на причините, поради които младите хора не желаят или се отказват да упражняват учителската професия. Основно те са свързани с имиджа на професията в общественото съзнание, с условията на труд и материално-техническата база, с възможностите за адекватно финансово възнаграждение при отчитане на високите професионални изисквания, прекалената професионална натовареност и психо-емоционалното изразходване, проблемите с преподаването, със затруднената комуникация с родителите и с възпитанието на учениците. В хабилитационния труд е представена също така методологията, дизайна и резултатите от самостоятелно проведеното изследване, ориентирано към представяне и анализиране на конкретните мотивационни детерминанти при избора на учителска професия от страна на изследваните млади хора, както и причините за напускането ѝ. В обобщение може да се посочи, че представеният труд е научно издържан и теоретико-приложно ориентиран. Анализирани в него резултати подчертават сложността на избора на учителската професия през мотивите, вярванията и нагласите на младите хора, желаещи да се образуват и професионално да се реализират в сферата на образованието. Стилът на изложението е наукосъобразен, ясен, четивен, разбираем и значително допринася за високата му научна стойност.

В книгата „*Всекидневни неприятности, стратегии за справяне и удовлетвореност от живота през периода на стареенето*“ теоретично е представена и емпирично е проверена връзката между всекидневните неприятности на старите хора, стратегиите за справяне, които прилагат, както и равнището на личната им удовлетвореност от живота. На базата на получените резултати е направен опит да се разбере повече за същността на механизмите във функционирането и адаптацията на възрастните хора спрямо различни житейски стресори и социални предизвикателства. Формулираните изводи могат да бъдат от непосредствена полза и за специалистите, и за социалните институции, предоставящи високо специализирана грижа и закрила на тази специфична възрастова група. Книгата е изключително ценна не само в научно-приложен план, но и поради факта, че темата за старите хора, техните възприятия и преживявания, не е достатъчно ясно и категорично представена и задълбочено изследвана в български условия.

Другите научни публикации на гл. ас. д-р Стоилова са посветени на академичната мотивация сред студентите и влиянието на дистанционното обучение и качеството на преподаването върху нея; на стресовите фактори, въздействащи върху академичното обучение; на важните мотивационни детерминанти при избора на учителска професия; на причините за текучеството и напускането на образователната система (Показател А/ № 1, № 2, 5. Показател Б/ № 2, № 5, № 10, № 12, № 13, № 14, № 15, № 16). Друга актуална, но и многократно изследвана от гл. ас. д-р Стоилова тема, е насочена към изучаването на социалната и емоционалната самота като болезнено и отчуждаващо преживяване при стари хора, техните разбирания за думи, които описват роднински връзки, както и възприятията им относно възможностите за включване в хорово пеене с оглед преживяване на положителни емоции и поддържане на социални контакти (Показател А/ № 3. Показател Б/ № 1, № 3, № 6, № 7, №8, № 9, № 17, № 18, № 19, № 21, № 22, № 23, № 24, № 25). Откриват се и публикации, в които е разгледана темата за „резилиънс“ и неговите проекции в университетска среда (Показател Б/ № 4, № 20). Представени са и материали, посветени на създаването на подходящ за български условия инструмент за диагностициране на особеностите в организационната култура и проучване на нейните взаимовръзки с кариерните ориентации към учителската професия (Показател А/ № 4. Показател Б/ № 11). Актуалността и значимостта на научните постижения на гл. ас. д-р Л. Стоилова се подкрепят и от цитиранията в различни литературни източници, а това е свидетелство за интереса на редица автори и изследователи към задълбочените ѝ научни разработки.

III. Заключение

В заключение може да се посочи, че в депозираните за рецензиране трудове от гл. ас. д-р Стоилова, се демонстрира висока образованост и отлична професионална подготовка за задълбочено и систематизирано научно представяне на различни теоретико-приложни идеи, разработвани в съвременната психология, но и отговарящи на актуалните нужди на социално-образователната практика. Проведените от нея изследвания свидетелстват за изследователската ѝ компетентност да проучва теми от важен научен и обществен интерес, да адаптира, валидизира и прилага по научен начин конкретни изследователски инструменти, които са от непосредствена полза и за образователната среда, и за работата по социално значими теми. Безспорни са също така усилията на гл. ас. д-р Л. Стоилова да представя и да публикува постигнатите от нея резултати на различни научни форуми, както и на страниците на престижни национални и международни списания. Към всичко това може да се добави и преподавателския ѝ опит в академичен контекст, който се взема предвид, когато става дума за заемане на академичната длъжност „Доцент“.

Въз основа на всички посочени по-горе факти считам, че кандидатурата на гл. ас. д-р Л. Стоилова за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент“, напълно отговаря на законовите изисквания, както и на установените академични и научни критерии при осъществяването на този вид процедури. **В тази връзка предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на гл. ас. д-р Л. Стоилова академичната длъжност „Доцент“ в област на висшето образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието; 1.2. Педагогика; 1.3. Педагогика на обучението понаучна специалност: Психология и педагогика.**

13.05.2024 г.

Изготвил становището и член на Научното жури: